

יום הכפורים

מאמר ראשון

כי ביום הזה יכפר עליכם

א.

טהור. וע"ז מביא ראי' ממקוה, וכמו שמפרש מהר"ל להלן, כי המקוה הוא מקור הטהרה ולכן המתדבק בו בלא שום חציצה מסולק מן הטומאה, וכן היא ג"כ טהרתם של ישראל ע"י הדביקות הגמורה בו ית"ש בלא שום חציצה.

ועפ"ז יש לבאר מאחז"ל (שבת קיח:) כל השומר שבת כהלכתה אפילו עבד ע"ז כדור אנוש מוחלין לו, ולכאורה איך נמחל בזכות שמירת שבת החטא החמור ביותר שבתורה ע"ז, אלא משום דש"ק הוא ג"כ יום הדביקות של ישראל באביהם שבשמים, וכמ"ד (שמות לא) ברית עולם ביני ובין בני ישראל אות היא לעולם, לכן נמחלין לו כל החטאים ע"ד כל המחובר- לטהור טהור.

לפ"ז נמצא שעיקר העבודה ביום כפור הוא להתדבק בהשי"ת, כי זה סוד הטהרה והכפרה, וזה עיצומו של יום. ואם כי כל אימת שיהודי מתדבק בה' הוא מיטהר, אך בכל השנה כיצד ישיג הדביקות הזאת, הרי ידע אינש בנפשי' שפל מצבו, ואין ארור מתדבק בכרוך. אכן ביום הכפורים יורדת בו הארה מן השמים שיהודי יהי' דבוק בה', ואשירכם ישראל שאביכם שבשמים מטהר אתכם אז, מכח הדביקות בו ית'.

ב.

עוד י"ל בזה עפמ"ש בספה"ק קדושת לוי: ידוע שיום הכיפורים אינו מכפר רק עד שיכניס עצמו לגדר האי"ן, שיאמר אני ומה שיש לי וכל הכוחות שלי הכל הוא להבורא ית"ש, ואז מדבק עצמו במדת אי"ן. ע"כ. והטעם מדוע שייך כל זה דוקא ביוהכ"פ, לפי שבכל השנה אין אדם מסוגל להגיע לבחי' ביטול הישות המוחלט, כי איך יש מבטל יש, רק ביוהכ"פ סגולת היום שיהודי יכול להגיע בו לבטל את עצמו בביטול הישות המוחלט, וכלשונו הק' של הקדו"ל

אמר רבי עקיבא אשריכם ישראל לפני מי אתם מטהרים ומי מטהר אתכם אביכם שבשמים (יומא פה:). י"ל דר"ע קאי אהא דלעיל במשנה את זו דרש רבי אלעזר בן עזרי' וכו' מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו, היינו שיוה"כ מכפר רק על העבירות שלפני ה', בין אדם למקום, ולא על עבירות שבין אדם לחברו, וע"ז אומר רבי עקיבא שלפני ה' לא קאי אדלעיל לפרש מהו מכל חטאתיכם, אלא אדלקמיי', לפני ה' תטהרו, היינו כי אביכם שבשמים הוא המטהר אתכם, ואשירכם ישראל שלפניו ית' אתם מטהרים. ויש לבאר מה החידוש המיוחד שמחדש רבי עקיבא, פשיטא שאשירכם ישראל, ולא רק בזה שלפני ה' תטהרו, אלא בכל המצוות אשריכם, ומה המיוחד בענין טהרתם דוקא.

אכן רבי עקיבא מגלה לנו בדבריו את סוד הכפרה של יום הכיפורים, איך אחרי שיהודי חוטא כל השנה מתכפר לו ביום הזה לטהר אתכם מכל חטאתיכם, וענינו כמו שמבאר מהר"ל את דברי ר"ע (בסיום הדרשה לש"ש) וז"ל: "מה שישאל מיטהרים ביום הכפורים הוא בשביל שיש לישראל דביקות בו יתעלה, כדכתיב ואתם הדבקים בה"א, ועל זה אמר אשריכם ישראל לפני מי אתם מטהרים כי אין מעלה יותר מזה, והוסיף לומר ומי מטהר אתכם אביכם שבשמים, שבשביל שישאל הם דבקים לגמרי בו יתעלה דבר זה עצמו הוא הסרת והסתלקות החטא מישראל, כי מאחר שהוא יתעלה לא שייך אצלו חטא מסלק החטא מן הדבקים בו". וזה שהכתוב אומר לפני ה' תטהרו, היינו ע"י שאתם לפני ה' ודבוקים בו עי"ז גופא תטהרו, וז"ש אביכם שבשמים מטהר אתכם, היינו הדביקות לאביכם שבשמים היא המטהרת אתכם, כי כאשר יהודי דבק בה' מסתלקים ממנו כל החטאים והטומאות, שכל הדבוק לטהור

החטא בין לאחר החטא, ותלמידו רבי שמעון בר יוחאי שגילה את גודל אהבת הקב"ה לישראל כדאיתא בזה"ק (ח"ב ה:) אלמלי הווי ידעין ישראל גודל רחמותא דרחים לון קודשא בריך הוא לישראל הווי מרימין לבושייהו ושאיגין ככפירין ומרהטין אבתריי, כולם בדבריהם הק' גילו את הענין הנשגב של אביכם שבשמים מטהר אתכם, שיהודי יאמין באמונה שלמה כי אף לאחר כל אשר חטא וקלקל במשך כל השנה הרי הקב"ה הוא אביכם שבשמים המטהר אתכם. וכמו שאמר הרה"ק מאברין זי"ע, יהודי שאינו מאמין שהקב"ה הוא השוכן אתם בתוך טומאותם, גם הוא לאפיקורוס יחשב. ומרן הק' מקוברין זי"ע אמר, מי שאינו מסוגל לעמוד בתפלה לפניו ית' אפילו אחרי שנכשל בעבירה חמורה שבחמורות, ולשפוך שיחו כבן המתחטא על אביו ועושה לו רצונו, עדיין לא דרך אפילו על מפתן החסידות, ואח"כ הוסיף על מפתן היהדות, כי מפתן היהדות והחסידות הוא לדעת שבין כך ובין כך קרויין בניס. וכן הכתוב אומר (תהלים כה) א' כך בטחתי אל אבושה, כאשר יש כי את הכח של כך בטחתי, אז אל אבושה. והנה למדרגה הזאת מגיע איש יהודי ביוהכ"פ, שאז הוא זוכה ומתמלא בהרגשה של אביכם שבשמים מטהר אתכם, שטהרתו לפני ה'.

והנה צדיקים פירשו מאה"כ מקוה ישראל ה', שהם ג' ענינים המטהרים את האיש מישראל. מקוה מטהר יהודי, ישראל מטהר יהודי, היינו ע"י שיהודי דבוק ומקושר לישראל אחיו הר"ז מטהר אותו, וה' מטהר יהודי. וענין ישראל הוא ג"כ באשר הדביקות בישראל אחיו מביאה אותו להיות דבוק בהשי"ת, עי"ז שהוא דבוק ליהודים ומתבטל ליהודים ויודע שהוא הגרוע מכולם בא מזה לדביקות בה'. ומכאן הענין שקודם יוהכ"פ מוחל כל יהודי לחבירו שזה בכלל הדביקות לישראל. וזה מה שאמר מרן בעל דברי שמואל זי"ע לא' שנכנס אליו לפני כל נדרי כשנפשו מרה עליו ביותר, ושאל איך נכנסים ליום הכפורים, והשיבו תוך כדי שהוא זצ"ל בעצמו נכנס לביהכניס "מיט אידן אין איינעם, מיט אידן אין איינעם", כי ע"י הדביקות בישראל מגיעים לדביקות בה' סוד הכפרה של יו"כ שלפני ה' תטהרו.

ידוע שיוהכ"פ אינו מכפר עד שיבטל כל ישותו, דהיינו שזה עיצומו של יום. עוד מבאר שם שזה סוד ההשתחוו' של יוהכ"פ בקה"ק שבשעה שהשתחווה הכהן גדול ה' מכוין שכל מה שיש בו הכל לבורא ית'. וי"ל דזה הענין שהכהנים והעם העומדים בעזרה כשהיו שומעים את השם הנכבד והנורא מפורש יוצא מפי כהן גדול היו כורעים ומשתחווים ונופלים על פניהם וכו', הפי' שהגיעו אז כולם לתכלית ביטול הישות לפני השם הנכבד והנורא ית', שזה סוד הכפרה של יוהכ"פ, כי משמעות ההשתחואה היא שיהודי מבטא בפועל את היותו בטל ומבוטל כולו להשי"ת, דכריעה היא ביטול רק במח ובלב, ואפשר שתהא גם בכל ימות השנה, אבל השתחואה בפישוט ידים ורגלים מרמזת על ביטול המוחלט שהוא בטל ומבוטל מכף רגלו ועד ראשו להשי"ת, וזה שייך רק ביוהכ"פ. וזה גם פירוש הכ' ובאו האובדים בארץ אשור והנדחים בארץ מצרים והשתחוו לה' בהר הקודש. בפסוק זה נכללו הבחי' הירודות ביותר, האובדים והנדחים רח"ל, אשר העצה עבורם היא השתחואה, כמו שאמרו ע"ז במדרש (בר" נו, ב) גדולה השתחואה שהכל בזכות השתחואה, דהיינו ככח ההתבטלות, ומונה והולך שם את כל המדריגות העילאיות שזכו להן ישראל ככח השתחואה. וזה פירוש לפני ה' תטהרו, ע"י ההתבטלות לפני ה' תטהרו. ועי"ז אמר ר"ע אשריכם ישראל שאביכם שבשמים מטהר אתכם, הכוונה שטהרתכם היא ע"י ההתבטלות לאביכם שבשמים, ומדמהו שפיר לטהרת מקוה, כי אמנם הטהרה במקוה היא ע"י שהאדם נכנס כולו מתחת למים בחי' התבטלות למקור הטהרה.

ג.

ובאופן נוסף י"ל שסוד הכפרה של יוהכ"פ נכלל באשריכם ישראל אביכם שבשמים מטהר אתכם, דהיינו שהכפרה היא ע"י שיהודי מעמיק וקובע בנפשו את ההכרה שבנים אתם לה"א וכי הוא ית' נקרא אביכם שבשמים. כי הנה התנא הק' רבי עקיבא במאמרו אשריכם וכו', ותלמידו רבי מאיר שאמר בין כך ובין כך קרויין בניס (קידושין לו.), בין קודם